OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja
LsN Sina Uotila

Lausunto
10.6.2020

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta annetussa asetuksessa (EU) 2019/788 säädettyjä tuenilmausten keräämis- ja tarkastusvaiheen sekä aloitteiden tutkimusvaiheen määräaikoja koskevista väliaikaisista toimenpiteistä covid-19-tilanteen vuoksi (väliaikainen kansalaisaloiteasetus; U 21/2020 vp)

Komissio teki 20.5.2020 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisesta kansalaisaloitteesta annetussa asetuksessa (EU) 2019/788 säädettyjä tuenilmausten keräämis- ja tarkastusvaiheen sekä aloitteiden tutkimusvaiheen määräaikoja koskevista väliaikaisista toimenpiteistä covid-19-tilanteen vuoksi (COM(2020) 221 final). Ehdotuksen julkistamisen jälkeen puheenjohtajavaltio totesi, että asiaa viedään sen luonteen vuoksi eteenpäin nopealla aikataululla. Ehdotusta käsiteltiin 29.5.2020 neuvoston yleisten asioiden työryhmän kokouksessa, jossa puheenjohtajavaltio täsmensi tavoitteena olevan, että jäsenvaltioilta saadaan 12.6.2020 pidettävässä työryhmän kokouksessa mandaatti edetä asiassa. Lisäksi 9.6.2020 puheenjohtajavaltiolta saatiin ilmoitus, jossa se vahvistaa pyytävänsä jäsenvaltioiden hyväksyntää ehdotukselle kyseisessä kokouksessa, minkä jälkeen asia vietäisiin Coreperiin. Tosin poissuljettua ei ole, että käsittely pitkittyy suunnitellusta.

Oikeusministeriö pitää tärkeänä ehdotetun asetuksen tavoitetta turvata kansalaisten vaikutusmahdollisuudet EU-kansalaisaloitejärjestelmän kautta myös covid-19-tilanteeseen liittyvissä poikkeuksellisissa olosuhteissa. Asetuksessa mahdollistettaisiin väliaikainen poikkeaminen voimassaolevassa EU-kansalaisaloite-

Postiosoite
Postadress
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax
09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

asetuksessa (EU) 2019/788 säädetyistä määräajoista, myös mahdollisen niin sanotun toisen aallon varalta. Kyse olisi tuenilmausten keräämistä, tuenilmausten tarkastamista ja vahvistamista, kansalaisaloitteen tutkimista ja henkilötietojen säilyttämistä koskevista määräajoista. Ehdotuksen taustalla on se, että komissio on saanut useilta kansalaisaloitteiden järjestäjiltä ja sidosryhmiltä yhteydenottoja, joissa on nostettu esille erityisesti ongelmat tuenilmausten keräämisessä paperilla ja kansalaisaloitekampanjoiden järjestämisessä. Vireillä on useita kansalaisaloitteita, joissa tuenilmausten kerääminen on kesken, ja määräaikojen pidentäminen edesauttaisi kansalaisaloitteen käyttömahdollisuutta. Lisäksi Euroopan parlamentti on ilmaissut huolensa liittyen kansalaisaloitteiden käsittelyyn ja julkisten kuulemisten järjestämiseen.

Ehdotetulla asetuksella olisi myönteisiä vaikutuksia EU-kansalaisaloitejärjestelmän toimivuuteen poikkeuksellisissa olosuhteissa. Myönteisiä, potentiaalisia vaikutuksia voisi olla jossain määrin myös tuenilmauksia tarkastavan ja vahvistavan Digi- ja väestötietoviraston toimintaan. Muita, esimerkiksi taloudellisia vaikutuksia asetuksella ei arvioida olevan. Asetus ei vaikuttaisi kansalliseen lainsäädäntöön.

Oikeusministeriö saattoi ehdotuksen ensin 26.5.2020 kiireellisenä eduskunnan käsiteltäväksi E-kirjeellä E 60/2020 vp, joka oli 27.5.2020 esillä eduskunnan suuressa valiokunnassa. Lisäksi eduskunnalle toimitettiin 4.6.2020 sisällöltään pitkälti E-kirjettä vastaava U-kirjelmä U 21/2020 vp perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisesti. Kyseistä poikkeusmenettelyä on tässä U-asiassa käytetty, koska on arvioitu vaarana olevan, että puheenjohtajavaltion viittaama asian käsittelyaikataulu EU:ssa ei mahdollista kansallista käsittelyä perustuslain 96 §:n 2 momentin mukaisessa menettelyssä ennen kuin ehdotus etenee tosiasiallisesti päätettäväksi neuvostossa. Näin on haluttu turvata eduskunnan vaikutusmahdollisuudet asiassa.

U-kirjelmässä valtioneuvosto on uudistanut E-kirjeessä esittämänsä kannan ja todennut voivansa kirjeessä todetuin tavoin hyväksyä komission asetusehdotuksen.